౧

జానికమ్మ, సీతారామయ్య మొదటినుంచి బాగా అనుకూలంగా ఉండేవాళ్ళు ప్రతి చిన్న కుటుంబ విషయాన్నీ భార్యతో ఆలోచించి చేసే అలవాటు ఆయనకు ఆమెకు గృహ విషయాల్లో బాగా స్వతంత్రం ఉండేది. ఇరుగు పొరుగు వారికి చిన్న చిన్న అప్పులివ్వటం మొదలుకొని దానధర్మాలు చెయ్యటంవరకు, ఆమె మాటకు అడ్డులేదు అట్లని తనకు తెలియని విషయాల్లో ఆమె కల్పించుకొనేదికాదు. ఏ సందర్భంలోనూ భార్యను తిట్టడం, కొట్టడ[illegible]యన ఎరుగడు భార్యలను తిట్టడం, కొట్టడం పురుష లక్షణంగా చెలామణీ ఔతున్న ఆ వూళ్ళో వాళ్ళకు ఈ [illegible]తులను చూస్తే ఈర్ష్యగా వుండి 'ఆమె ఆజ్ఞ లేనిదే ఏపనీ చెయ్యలేడు అని చాటుగా ఆక్షేపణ చేస్తూవుండేవాళ్ళు ఇది తెలిసినా ఆయన చలించలేదు

సీతారామయ్యకు భూవసతి బాగాఉంది అన్నదమ్ములు, అక్కచెల్లెళ్ళు ఎవరూ లేరు కొంత రొఖ్ఖం నిల్వ ఉంది దుర్వ్యసనాలేమి లేనందున దుర్వ్యయం ఏమీ లేదు ఉన్న[illegible], చుట్టుపట్లా మంచి పలుకుబడి సంపాదించాడు. వారికి ఇద్దరు కుమార్తెలు శాంతా, సీతా కొడుకులు లేరన్న కొరత ఆయనకు మనస్సులో ఉండేది కొంతకాలం అది బెంగగా పట్టుకొంది కానీ కాలంగడిచేకొద్దీ ఆబెంగను వదిలించుకోగలిగాడు

జానికమ్మ తమ్ముడు వెంకట్రంగయ్య కంటె శాంత కొన్ని రోజులు మాత్రం పెద్దది అందుచేత శాంత వెంకట్రంగయ్యకు భార్య కాలేకపోయింది. ఆ అదృష్టం సీతకు పట్టింది. సీత భూమిమీద పడ్డప్పటినుంచి వెంకట్రంగయ్య భార్య అని వ్యవహరింపబడేది సీత అమ్మకు గారాబం అమ్మమ్మ మంగమ్మకు బంగారం. సీతకు ఎనిమిదేండ్లు వచ్చినా తల్లి ఎత్తుకొని తిరిగేది పదేండ్లు వచ్చినా కూతురు ఎత్తుకొమ్మని మారాంచేసేది జానికమ్మకు తన తమ్మునికిచ్చి చేసుకొంటానన్న ఉద్దేశ్యంతో మనస్సులో సీతమీద ప్రేమ ఎక్కువ కాజొచ్చింది

శాంతకు పెండ్లియీడు వచ్చినా అప్పికురాలుగా కనబడేది తల్లిదగ్గరకూడా చనువు తగ్గిపోయింది కారణం— సీత తల్లివద్ద అతిగారాబాన్ని సాగించుకొంటూ శాంతయొక్క ప్రతి చిన్న కోరికకూ అడ్డంగా వచ్చి నిల్చొని ఫలితాన్ని తానే అనుభవించేది శేషం మాత్రమే శాంతకు క్రమంగా శాంతకు చిన్నతనము నుంచే కోరికలను తగ్గించుకోవడమూ, మొండిపట్టు పట్టకపోడమూ అలవాటైంది కొంతకాలం గడచాక సీతారామయ్య యీ పరిస్థితిని గమనిస్తూ వచ్చాడు వెంకట్రంగయ్యకంటే కొన్నిరోజులు వెనక పుట్టివుంటే, శాంత భాగ్యచక్రం ఎలాతిరిగేదో.

౨

మంగమ్మది బాగా స్వార్థ దృష్టి ఇతరులు మంచి స్థితికి వస్తే ఆమెకు ఈర్ష్య పుట్టి 'కొత్త భాగ్యవంతులు ఈ చిగిరింత ఎంత కాలంలే' అనేది ఇతరులు కష్టస్థితిలో వున్నప్పుడు "పాపం, పంకించి దేవుడు లేడూ?"

అనేది తనకు అవసరం వస్తే ఎంత పిసినిగొట్టునైనా 'రాయన మంత్రి భాస్కరా!' అని సంబోధించేది ఎంత కురూపి నైనా 'నవ మన్మధా' అని పిల్చేది అప్పుడే కడుపునిండా తిని వస్తూ సందె కవళం అడుక్కునేవాడితో "ఇంకా భోజనాలు కాలేదు మాకే అప్పుడే నీ కెక్కడిది?" అని రోజూ మామూలుగా అనేది ఇంట్లో గాదెనిండా ధాన్యం వుండగా "ఒక్క గింజలేదు వెళ్ళూ ఊఁ" అని గద్దించి తరమటం ఆమె అలవాటు పైగా "ఎద్దల్లె వున్నావే, చాకిరీ చేసుకోరాదూ?" అని కఠినంగా ప్రశ్నించేది "అమ్మా, నేను గుడ్డివాణ్ణి, కళ్ళుంటే చాకిరీ ఎందుకు చేసుకోనమ్మా? అడుక్కోటం ముచ్చటా తల్లీ?" అని భిక్షకుని జవాబు అందుకు ఆమె "కళ్ళెందుకు లేవు? మహా చక్కగా ఉన్నాయి ఈ దొంగ వేషాలు నా ముందుకాదు" అనేది

"మంచి తల్లివేనమ్మా" అని అనుకొంటూ వెళ్ళేవాడు వాడి వెంట ప్రతి యింటికీ వెళ్ళి "పొగరుబోతు వెధవ కళ్ళు బాగానే ఉన్నై వీడిది దొంగ చెయ్యి జాగ్రత్త" అని హెచ్చరించి ఒక్క గింజ కూడ దొరక్కుండా చేసేది తనకు గిట్టని వాళ్ళను ఉదాయిలనైనా, సత్యవంతులనైనా అబద్ధాలు కల్పించి ప్రచారం చేసి నోటికి వచ్చినట్లు తిట్టేది కఠినంగా ప్రవర్తించేది చాలా మందికి మంగమ్మతో వ్యవహారం అంటేనే భయం కానీ మంగమ్మ మాత్రం రోజులో చాలా భాగం తీరికగా అందరి యిళ్ళూ తిరుగుతూ 'ఊపి లేనిచోట ఊపి' ని పుట్టించేది

తన తెలివితేటల వల్ల ఆశ్రయించి తన ఏకైక పుత్రుడు వెంకట్రంగయ్యకు పదిహేనేండ్ల వయస్సులోనే ఉద్యోగాన్ని సంపాదించిపెట్టింది 'ఉద్యోగమ్ పురుషలక్షణమ్' అని ఆమెకు తెలుసు. అందువల్లే, కంట్రాక్టరు శెట్టిగారి వద్ద గుమస్తాగా కుదిరాడు వెంకట్రంగయ్య వయస్సులో చిన్నవాడైనా సంభాషణలో మెలకువలు కొద్ది కాలంలోనే తెలుసుకున్నాడు చదువు తక్కువే అయినా మంచి మాటకారి ఐనాడు శెట్టిగారు గొప్ప భూస్వామీ, ధనవంతుడూ అయినందువల్ల గ్రామస్థులందరు ప్రతి చిన్న పనికి, పెద్ద పనికి అతనిని ఆశ్రయించ వలసి వచ్చేది 'దేవుడు వరమిచ్చినా పూజారి వరమియ్య'డని సామెత షాహుకారు దర్శనం వెంకట్రంగయ్య ద్వారా కావలసిందే కనుక ముందుగా అతనినే ఆశ్రయించవలసివచ్చేది కొద్ది కాలంలోనే వెంకట్రంగయ్య పైకి తియ్యగా మాట్లాడుతూ, లేని ఆశలను కల్పించి, తన చుట్టూ ప్రదక్షిణం త్రిప్పుకొంటూ వాళ్ళ వల్ల అనేక లాభాలు పొందటంలోనూ, వారిచేత విపరీతమైన వెట్టి చాకిరీ చేయించుకోవడంలోనూ అఖండుడైనాడు అమాయకులను బాగా వంచిస్తున్నాడు ఉద్యోగులకు నమస్కార బాణాలు వేస్తున్నాడు; వారికి 'సరఫరాలు' చేస్తున్నాడు. ఉద్యోగుల ప్రాపకం సంపాదించకలిగాడు; ఇంకేం? వారికి లంచాలు తినిపిస్తూ తనవంతు 'కమిషన్' మూట కడుతున్నాడు 'కమిషన్' ఎంతో, లంచం ఎంతో, అసలు కర్చు ఎంతో ఆశ్రితులకు అంతు పట్టడంలేదు గ్రామంలోని ప్రతి చిన్న వ్యవహారంలోను తలదూరుస్తూ చివరకు తీర్పరై కూర్చుంటున్న వెంకట్రంగయ్య ద్వారా తప్ప ఏ పనైనా ఎట్లా నెరవేరుతుంది? కనుక తియ్యని మాటలు చెప్పే వెంకట్రంగయ్య చుట్టూ అమాయకులు ఎప్పుడూ గుమిగూడి వుండక తప్పటం లేదు పాపం. బీదలే నష్టం పొందేవాళ్ళు లాభం పొందే వాళ్ళు డబ్బున్నవాళ్ళూ, వెంకట్రంగయ మాత్రమే.

ఇక వెంకట్రంగయ్య బాహ్య వేషం— పూర్వాచార్య పద్ధతిలో ఉండేది జుట్టు ముడీ, పెద్ద బొట్టూ, జోడూ, వ్రేళ్ళకు రెండు వుంగరాలు, చెవులకు అంటు జోడూ, బిళ్ళ గోచీ ధోతీ, ఖండువా వల్లెవాటూ, చేతిలో గొడుగూ, కాళ్ళకు చెప్పులూ— సాయంత్రం అయితే కాక మునుపే మూడు సెల్సు గల బేటరీ లైటూ. ఇంత చక్కని వేషంతో వున్నా అతనికి నిజమైన ఆస్తిక దృష్టీ, నైతిక దృష్టీ లేవు ఈ వేషంవల్ల అతనికి లాభం ఉన్నది కనుకనే ఈ వేషంలో ఉంటున్నాడు పూర్వం ఎవరో వరదకు కొట్టుకుపోవటంలో గూడా లాభాన్నే చూచుకొన్నాడట'

తనకుమారుని తెలివి తేటలను చూచుకొని మంగమ్మ గర్వపడేది జానికమ్మ తన తమ్ముని వేష భాషలు చూచి ముగ్ధురాలయ్యేది సీతారామయ్య వెంకట్రంగయ్యను చూచి తెలివిగలవాడు, బుద్ధిమంతుడు అని అభిప్రాయపడ్డాడు భార్య కోరిక ప్రకారం సీతనిచ్చి వివాహం చెయ్యడానికి అంగీకరించాడు

వెంకట్రంగయ్యది పాదరసంవంటి సూక్ష్మబుద్ధి; ఆలోచనలో పడ్డాడు సీత తనది అక్కను తనకు ఎంతో అభిమానం . సీతారామయ్య సిరి అంతా తన

ఇంటికి ప్రవహిస్తుంది వెంటనే వివాహం చేసుకోవాలి ఈ ఊహలు అతనికి నూత్నోత్సాహాన్ని కలిగించాయి. వెంటనే పెండ్లి చేసు కోవాలన్న తన కోరికను తల్లి ద్వారా ప్రకటించాడు.

3

ఒకనాడు సీతారామయ్య భార్యతో మామూలు స్నేహ స్వరంతో ప్రస్తావించాడు— "సీతను నీ కోరిక ప్రకారం నీ తమ్మునకిచ్చి చేద్దాం. ఇక శాంత విషయంలోనే ఏమి తోచకుండా ఉంది ఎప్పుడు బలహీనంగా కనబడుతూ ఉంటుంది కన్న తల్లి దండ్రులం మనముందే ఎడ యెడంగా, భయంభయంగా తిరుగుతుందే, ఇక క్రొత్త

చోట ఎలా బ్రతుకుతుందో। తిండి దగ్గర కూడా ఏదైనా కావలసి వచ్చినా మళ్ళీ అడగకుండానే లేచిపోతుంటుందని నీవు అంటూఉండేదానివి నాకు ఒక ఆలోచన తోచింది ఆ విధంగా చేస్తే బాగుంటుందనిపిస్తున్నది వినయం గలవాణ్ణిగా ఈడూ జోడూ చూచి పెద్ద చదువూ, స్థితి లేకపోయినాసరే– మన యిట్టివద్దనే వుండే ఏర్పాటుతో సంబంధం చూద్దామనుకుంటున్నాను నీయిష్టం ఏలా వుందో చెప్పు" అని

ఆనాటి నుంచి జానికమ్మకు రాత్రింబవళ్ళు యిదే ఆలోచన। పుట్టింటికి పోయి అమ్మను తమ్ముణ్ణీ సలహా అడిగింది అంతావిని, ఎంత తెలివితక్కువ దానవే అన్నట్లుగా చూచి, మంగమ్మ అన్నది— "పిచ్చిదానా. పరాయివాడు మనవాడౌతాడా? సూదిగా వచ్చి దబ్బనంగా తేల్తాడు. నీ మేలుకోరి చెబుతున్నాను— అల్లుణ్ణితెచ్చి యింట వుంచుకోడానికి సుతరామూ వొప్పుకోవద్దూ"

వెం రం వేరే కొంపకు తిప్పలు తెచ్చుకో నవసరం లేదు వచ్చిన వాడు మన మాటల్లో ఉంటాడని నమ్మకం ఏమిటీ? ముందు చెడు తలచి తర్వాత మంచి తలవాలని శాస్త్రం ముందు బరాసాతో చేసిన ఇలాంటి వ్యవహారా లెన్నో నా దగ్గరకు వచ్చాయి, అలాంటి వాటివల్ల అనేక చిక్కులు— ముఖ్యంగా నీకు ఏర్పడుతాయి బాగా ఆలోచించుకో అక్కయ్యా

జా: (శ్రద్ధగా విని) ఔను తమ్ముడూ, నాకూ యిష్టం లేదు అన్నివిధాల కావలసినవాడివి నువ్వుండగా ఇంకొకరు ఎవరో పరాయివాళ్ళు నాయింట్లో ఉండటం యెందుకని నావుద్దేశ్యం మనస్సులో ఉన్నదే సోదికిపోయినా వస్తుందట। నామనస్సులో ఉన్నదే మీరుచెప్పారు

వాళ్ళుచెప్పింది ఆమె మనస్సుకు బాగా నాటింది జానికమ్మ ముఖంలోతెలివి చిందులు త్రొక్కింది। మంగమ్మ తనవాడిలో కూర్చున్న సీతబుగ్గపుణికి అన్నది "మాసీత ముఖంలో లక్ష్మీకళ తాండవమాడుతోంది। నలుపైతేనేం?"

వెంకట్రంగయ్య గర్వంతో సీతవంక చూచాడు.

మం (హేళనగా) శాంతా! ఎవర్ని చేసుకొంటావే?

వెం రం (వేళాకోళంగా) వాళ్ళ నాయన ఒకపండితుణ్ణి తెచ్చి యింట్లోప్రతిష్ఠ చెయ్యబోతూంటే, ఎవర్ని ఎవర్ని అని అడుగుతావేంటే అమ్మా?

మం (నవ్వు ఆపుకోలేక అస్పష్టంగా చెబుతూ) పండితుడంటే చెబుతాను పూర్వం లెక్కల్లో గొప్పపండితుడుండేవాట్ట ఆయనను గొఱ్ఱెలకాచే గొల్లవాడు పిడికిలి నిండా ఇసకతీసుకొని 'ఇదెంత' అని అడిగాట్ట। ఎంతనీ చెప్పలేక ఆపండితుడు వెఱ్ఱిమొగంవేశాట్ట - తెలివితక్కువ వాడు కాకపోతే, పిడికెడు ఇసక అని చెప్పకూడదమ్మా? అనుకుంటాంగానీ, చదువుకోగానే లాభంఏమిటి? తెలివి ప్రధానంగాని

అందరు గొల్లున నవ్వారు శాంత కేమీబోధపడలేదు మనస్సుకు కష్టమనిపించింది కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి తనను వెక్కిరిస్తున్నారని మాత్రం తెలిసింది 'అమ్మకూడ

వెక్కిరిస్తుందే' అని ఆశ్చర్యపడ్డది మనస్సులో తల వంచుకొని అవతలకు వెళ్ళింది

అసలు సంగతేమిటంటే వెంకట్రాగయ్యకూ, మంగమ్మకూ చదువుకున్న వాళ్ళంటే ద్వేషం కారణం— అతనికి వచ్చిన చదువు చాలాతక్కువ అందువల్ల చదువుకున్న వాళ్ళనుచూస్తే ఈర్ష్యగా ఉండేది ఇప్పుడుతాను చదువుకున్నవాళ్ళల్లో తెలివితక్కువ వాళ్ళను తనచుట్టూ కార్యార్థులుగా తిరుగుతూండడం చూస్తున్నాడు చదువుకున్న వాళ్ళు, ముఖ్యంగా పెద్దచదువులు చదివినవాళ్ళు అబద్ధాలాడలేరనీ, ధైర్యంచేసి పెద్దపెద్ద లంచాలు పట్టలేరనీ అతని నమ్మకం! చదువుకొన్న మాత్రాన తెలివి వస్తుందంటే అతను వొప్పుకోడు పెద్దచదువులు చదివిన కాలేజీ ప్రొఫెసరొకాయన, అన్న పెటిన మల్లగుల్లాలు పడలేక తనవంతు ఆస్థినికూడా అన్నకే వదిలిపెట్టి వెళ్ళి స్వంత సంపాదనతో బ్రతుకుతూండటం అతనుచూచాడు, ఇప్పుడు ఆ పిత్రార్జితాన్నంతా అన్న ఒక్కడే అనుభవిస్తున్నాడు దర్జాగా' తమ్ముడు నెత్తినగుడ్డ వేసుకొని వెళ్ళాడు! అని అతని అభిప్రాయం తెలివిప్రధానం చదువుకాదు అని రాయిగుద్ది చెప్పగలడతు' వాళ్ళ అమ్మకు గర్వకారణం ఏమిటంటే పిల్లవాణ్ణి తెలివిగలవాణ్ణిగా చేశాననీ, చదువులు చెప్పించి తెలివి తక్కువవాణ్ణి చెయ్యలేదనీ! వెంకట్రంగయ్య ప్రారంభించాడు - "చదువుకున్నవాళ్ళను చాలామందిని చూస్తున్నానుగా — వాళ్ళుప్రతిపనికీ, మీనం మేషం లెక్కపెడ్తూ కూర్చుంటారు మీనం మేషంలెక్కపెడితే పనులౌతాయా? ఉద్యోగస్థుల్లో కొందరు పెద్దచదువులు చదివినవాళ్ళు కొందరు కొద్దిగా చదువుకున్నవాళ్ళూ వస్తుంటారు బాగా చదువుకున్న వాళ్ళు అబద్ధమాడవలసివస్తే ఆడలేరు ఒకపని ధైర్యంగా చెయ్యలేరు చదువు తక్కువవాళ్ళే వెనకా, ముందూ చూడకుండా ధైర్యంగా పనిచేస్తారు, డబ్బూసంపాదిస్తారు చదువు కొన్నవాళ్ళు జీతండబ్బులు తప్ప ఎర్రని ఏగానీచూడలేరు" తనతెలివికి తానే లోలోపల సంతోషించాడు

మం (బలపరుస్తూ) బి ఏ చదివిన రామారావుకు నెలకు ఆ అ వైరాళ్ళేగాగతి? మనవాడిసంగతి మనం చెప్పుకోకూడదుగానీ – అల్లాంటి అ వైలు రెండో మూడో సంపాదిస్తున్నాడు షాహుకారు ఇచ్చేది ఇరవై రూపాయలే ఐనా

అమ్మా, తమ్ముడూ చెబుతున్న విషయాలను బట్టి తన భర్త చేస్తున్న ప్రయత్నం నెరవేరకుండా వుంటే బాగుండుననిపించిందామెకు

ఇంటికి వచ్చాక జానకమ్మ భర్తతో అన్నది. "ఇల్లరికం వద్దు. ఏమీ వద్దు లోకంతోపాటు ఏ అయ్య చేతిలోనో పెట్టి దండం పెట్టండి, చాలు"

సీతారామయ్య కట్టుకొన్న ఊహాసౌధం ఈపెద్ద తుఫాను దెబ్బకు మొదలంట ఊగిపోయింది ఆయన భార్యతో నచ్చ జెప్పి తన వైపుకు త్రిప్పుకో ప్రయత్నించాడు కానీ, ఆమె ఏవిధంగాను ఈ విషయంలో భర్త అభిప్రాయాన్ని అంగీకరించ తలచుకోలేదు ఆయనచెప్పే ప్రతిమాటనూ తల్లీ, తమ్ముడూ కలిగించిన అభిప్రాయాన్ని మనస్సులో వుంచుకొని, విచక్షణా రహితంగా ఖండించటం మొదలు పెట్టింది సీతారామయ్యకు ఆశాభంగం కలిగింది

కొన్నిరోజులు గడిచాక మళ్ళీభార్యతో వివాహ విషయాన్ని కదిపిచూచాడు జానికమ్మ ఏమాత్రమూ తన అభిప్రాయాన్ని మార్చుకోలేదు తనతో ఆమెయిక ఏకీభవించటం అసంభవం అనుకున్నాడు అత్తగారీ విషయంలో తనభార్య మనస్సును త్రిప్పి ఉంటుందని సందేహపడ్డాడు

సీ రా నేను ఎన్నివిధాల చెప్పినా నీవుతెలుసుకోడం లేదు శాంత, సీత-ఇద్దరిక్షేమం మనంకోరుకోవలసిందే సీతవిషయం అన్నివిధాల తృప్తిగానే ఉంది శాంతకు ఎక్కడా సరైన సంబంధం దొరకలేదు. పైగా అశక్తురాలుగా కనపడుతోంది కనుక దాని సుఖాన్నికూడా ఆలోచించవలసిందే నీవు ఇద్దర్నిగురించీ న్యాయంగా ఆలోచించవలసిందే నీవు బాగాఆలోచించు — వాళ్ళిద్దరిలో ఏఒక్కరు సుఖపడక పోయినా మన సంసారంలో సుఖం నామరూపాలు లేకుండాపోతుంది ఎవరన్నా నీకు చెడ్డ సలహా యిచ్చినప్పుడు విన్నడం మంచిదికాదు

జా (ఉద్రేకంతో) నాకేమీ పక్షపాతబుద్ధిలేదు అనుకుంటే అనుకోండి మావాళ్ళు నాకేదో సలహాయిచ్చారనే కదా మీ అనుమానం? మావాళ్ళను మీరేమీ అనవద్దు మీయిష్టంవచ్చినట్లు చెయ్యండి ఎవరిఅదృష్టం ఎలావుంటే అలా జరుగుతుంది •

జానికమ్మకు కళ్ళనీళ్ళు బొటబొటాదొర్లాయి ఆమె అన్న మాటలన్నింటినీ విని ఖండువా పైమీదవేసుకొని ఆయన ఎక్కడికో వెళ్ళాడు

రోజులు గడుస్తున్నాయి. భర్త తనతో మనస్సువిప్పి మునుపటి మాదిరిగా మాట్లాడటంలేదు తానూ ఆయనతో మునుపటి మాదిరిగా స్వతంత్రించి ఏవిషయాన్నీ చెప్పలేక పోతున్నది ఇంట్లో పూర్వంలాగు నవ్వులు, సరస సంభాషణలూలేవు భర్త తన అభిప్రాయాన్ని మార్చుకోడని ఆమెకు నమ్మకం కలిగింది తనమనస్సులో ఏర్పడిన ఈ సీతమీది ప్రత్యేకాభిమానం తొలగించు కోలేనంత బలంగా నాటుకుపోయింది అమ్మా, తమ్ముడూ చెప్పినట్లు ఆయనకే శాంతమీద పక్షపాత బుద్ధి ఉందేమో! అమ్మా, తమ్ముడూ పదిచెప్పినా తన క్షేమంకోరేగా శాంతను చూచినప్పుడు తన మనస్సు ఏమీ బాగుండటంలేదు కోపంకూడ వస్తోంది భర్త తనతో కఠినంగా మాట్లాడినందుకు ఆమెకు ద్వేషం కలిగింది

ప్రతి పనికీ సీతనే పిలుస్తోంది శాంతను పిలవటం లేదు. సీత కోపంతో, "అన్ని పనులూ నాకే చెబుతావేమమ్మ? అక్కకు ఒక్క పనికూడ చెప్పవూ" అని గునుస్తోంది

౫

ఇరవై రెండేండ్ల వయస్సుగల రఘును గురించి విని సీతారామయ్య ఆ ఊరికి వెళ్ళాడు రఘుకు తల్లి దండ్రులు లేరు, అన్న రామారావు వద్దనే ఉంటున్నాడు ఆ ఇద్దరికీ కలిసి ఒక పాత యిల్లూ, ఆరెకరాల మెట్టభూమి మాత్రం ఉన్నాయి భారత భాగవతాదులను చదివి అర్థం చేసుకోగల మాత్రం చదివాడు రూపము, వినయమూ, దైవ భక్తీ ఉన్నాయి, వ్యవసాయము తెలుసు కష్టమైన పని చెయ్యటంలో శరీరాన్ని దాచుకోటం ఎరుగడు కల్లా, కపటమూ తెలియని మనస్సు బాహ్య వేషము కూడ సౌజన్యాన్నీ, నిరాడంబరతనూ వ్యక్త పరిచేట్లు ఉంటాయి లాల్చీ ఖండువా, సాదాపంచా, క్రాపు

రామారావుతో సీతారామయ్య అన్ని సంగతులు ముచ్చటించాడు తన మనస్సులోని అభిప్రాయాన్నీ చెప్పాడు అన్నదమ్ములు పరస్పరము ఆలోచించుకొని వెంటనే నిర్ణయానికి వచ్చారు తన తమ్ముడు వివాహానికి యిష్టపడ్డాడనీ, సీతారామయ్యగారి ఇంట్లో వుండడానికి కూడ అంగీకరించాడనీ చెప్పినప్పుడు ఆయన పొందిన ఆనందానికి మేరలేదు

సీతారామయ్యతో మాట్లాడిన తర్వాత, చెప్పిన సంగతులన్నీ విన్నాక రఘుకు ఆయన యందు ఎంతో గౌరవమూ, నమ్మకమూ ఏర్పడ్డాయి ఆయనవంటి సత్పురుషుని నమ్ముకొని ఉండడముతో తన జీవితం ఒడుదుడుకులు లేకుండా ప్రశాంతంగా గడచిపోతుందన్న నమ్మకం అతనికి కలిగింది. తన వంతు ఆస్తిని కూడ అన్ననే అనుభవిస్తూ ఉండమని చెప్పి సీతారామయ్యతో బయలుదేరాడు రఘు.

వివాహాలు ఆడంబరంగా జరిగాయి బంధువులకు బాగా సత్కారాలు జరిగాయి యాచకలు తృప్తితో ఆశీర్వదించారు రఘు బుద్ధిమంతుడైనా ఏమీ లేనివాడనీ, వెంకట్రంగయ్య 'చిచింద్రీ' వంటి వాడనీ పెండ్లికి వచ్చిన పెద్దలు అభిప్రాయపడ్డారు సూక్ష్మగ్రాహులు పెద్ద అల్లుడంటే అత్తగారికి ఇష్టం తక్కువనీ గ్రహించారు!

ఆ నాటినుంచి రఘు అత్తగారి ఇంట్లోనే వుంటూ వ్యవసాయపు పనులన్నీ చూస్తున్నాడు డబ్బు సంబంధమేమీ పెట్టుకోలేదు తన పనేమో, తానేమో పగలల్లా కష్టించి వచ్చేవాడు అప్పుడప్పుడు అత్తగారు తగినంత ఆదరణ చూపడం లేదని మనస్సుకు తోచేది ఐనా ఆ విషయానికి ప్రాముఖ్యత నివ్వలేదు మామగారి ఆదరణ అనే చల్లని నీడలో ఇతరులు పెట్టే చిక్కులను లక్ష్య పెట్టడం వెఱ్ఱితనమని అనుకున్నాడు మామగారు చూపే దయకు కృతజ్ఞతగా తన శరీరాన్ని దాచుకోకుండా శ్రమ చేస్తున్నాడు శాంత చూపుతున్న భయభక్తులకు రఘు ముగ్ధుడైనాడు

సీత కూడా అత్తవారింటికి చాలా వస్తు సముదాయంతో పోయింది సంవత్సరాలు ఒకటి వెంట ఒకటిగా దొర్లిపోతున్నాయి

[సశేషం]